

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1. Vtrum sacramentum sit in genere signi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

mem Christum. vnde Marc. i. dicitur, quod demon clamavit, quid nobis & tibi Iesu Nazarene? venisti ante tempus perdere nos. Tertio, quantum ad primum essentiale bonorum angelorum, quod est beatitudo aeterna, & quantum ad poenam essentialem angelorum malorum, quae est damnatio aeterna: sed hoc factum est per Christum, in quantum est verbum Dei, a principio mundi.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ratio illa procedit de iudicio quantum ad primum essentiale, & poenam principalem.

AD SECVNDVM dicendum, quod sicut dicitur Aug. in lib. de vera religione, licet spiritualis iudicet omnia: tamen iudicatur ab ipsa veritate: & ideo licet angelis, ex eo quod sunt spirituales, iudicent, indicantur tamen a Christo, in quantum est veritas.

AD TERTIVM dicendum, quod Christus habet iudicium non solum super angelos, sed etiam super administrationem totius creaturae: si enim, ut August. dicit in 3. de Trinita. inferiora quodam ordine reguntur a Deo per superiora, oportet dicere, quod omnia regantur per animam Christi, quae est supra omnem creaturam: vnde & Apostolus dicit Hebr. 2. Non enim angelis subiecit Deus orbem terrae futurum, scilicet subiectum ei, de quo loquimur, id est, Christo: nec tamen propter hoc alium constituit Deus super terram: quia vnus & idem est, & Deus & homo, dominus Iesus Christus. De cuius incarnationis mysterio ad praesens dicta sufficiant.

Super Quaestio. 60. Art. primum.

QVAESTIO LX.

De sacramentis, in octo articulis diuisa.

POST considerationem &c. Hic incipit secunda pars principalis huius libri, distincta in partes octo, primam de sacramentis in communi, & reliqua septem, secundum singula septem sacramenta. Prima igitur haec pars durans vsque ad quaestio. 66. inchoat a sacramenti genere in 1. articulo. 60. ut clare titulus monstrat, in quo in titulo huius articuli, sacramenti nomen sumitur secundum eam significationem, qua praedicatur de septem ecclesiae sacramentis. Est intentio inquirendi, an secundum illam significationem sit in genere signi: quamuis absque additione aliqua quaestio proponatur: & propterea argumenta absolute de Sacramento arguant.

In corpore articuli una est conclusio: Sacramentum, de quo est sermo, est in genere signi. Probatur: Ne loquimur de sacramentis, secundum quod important habitudinem signi, ergo. An

ROST. considerationem eorum, quae pertinent ad mysteria uerbi incarnati, considerandum est ecclesiae sacramentis, quae ab ipso verbo incarnato efficaciam habent. Et prima consideratio erit de sacramentis in communi. Secunda de vnoquoque sacramentorum in speciali.

CIRCA primum quinque consideranda sunt.

- ¶ Primo, Quid sit sacramentum.
- ¶ Secundo, De necessitate sacramentorum.
- ¶ Tertio, De effectibus sacramentorum.
- ¶ Quarto, De causa eorum.
- ¶ Quinto, De numero.

CIRCA primum quaeruntur octo.

- ¶ Primo, Vtrum sacramentum sit in genere signi.
- ¶ Secundo, Vtrum omne signum rei sacrae sit sacramentum.
- ¶ Tertio, Vtrum sacramentum sit signum unius rei tantum, uel plurium.
- ¶ Quarto, Vtrum sacramentum sit signum quod est res sensibilis.
- ¶ Quinto, Vtrum ad sacramen-

tum requiratur determinata res sensibilis.

¶ Sexto, Vtrum ad sacramentum requiratur significatio, quae est per uerba.

¶ Septimo, Vtrum requirantur determinata uerba.

¶ Octauo, Vtrum illis uerbis possit aliquid addi uel subtrahi.

ARTICVLVS PRIMVS. Vtrum sacramentum sit in genere signi.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod sacramentum non sit in genere signi. Videtur enim sacramentum dici a sacramento, sicut medicamentum a medicando: sed hoc magis uidetur pertinere ad rationem causae, quam ad rationem signi, ergo sacramentum magis est in genere causae, quam in genere signi.

¶ 2. Praet. Sacramentum uidetur aliquid occultum significare, secundum illud Tobiae 12. Sacramentum regis abscondere bonum est. Et Ephes. 3. Quae sit dispensatio sacramenti absconditi a faculis in Deo: sed illud quod est absconditum, uidetur esse contra rationem signi. Nam signum est, quod praeter speciem, quam ingerit sensibus, facit aliquid aliud in cognitionem uenire, ut patet per Aug. in 2. de doctr. Christi. ergo uidetur, quod sacramentum non sit in genere signi.

¶ 3. Praet. Iuramentum quandoque sacramentum nominatur: dicitur enim in 1. de Cre. 22. quaestio 5. Paruuli qui sine aetate rationabili sunt, non cogantur iurare: & qui semel periuratus fuerit, nec tellis sit post hoc, nec ad sacramentum, id est, iuramentum accedat: sed iuramentum non pertinet ad rationem signi, ergo uidetur quod sacramentum non sit in genere signi.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit in 10. de ciui. Dei, sacrificium uisibile, inuisibile sacrificij sacramentum, id est, sacrum signum est. RESPON. Dicendum, quod omnia quae habent ordinem ad unum aliquid, licet diuersimode ab illo denominari possunt: sicut a sanitate, quae est in animali, denominatur sanum, non solum animal, quod est sanitatis subiectum, sed dicitur, medicina sana, in quantum est sanitatis effectiua: dieta uero, in quantum est conseruatiua eiusdem, & uirna in quantum est significatiua ipsius. sic igitur sacramentum potest aliquid dici, uel quia in se habet aliquam sanctitatem occultam, & secundum hoc sacramentum idem est quod sacrum secretum, uel quia habet aliquem ordinem ad hanc sanctitatem, uel causam, uel signum, uel secundum quamcumque aliam habitudinem: specialiter autem nunc loquimur de sacramentis, secundum quod important habitudinem signi, & secundum hoc sacramentum ponitur in genere signi.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod quia medicina se habet, ut causa effectiua sanitatis, inde est quod omnia denominata a medicina, dicuntur per ordinem ad unum primum agens, & propter hoc medicamentum importat causalitatem quandam: sed sanctitas, a qua denominatur sacramentum, non significatur

Tertia S. Thomae. AA 2 per

tecedens, manifestatur ex hoc, quod sacramenti nomen est multiplex, & dicitur tam habens, quam causa, quam signum, & respectu sanctitatis occulte. Et rursum hoc manifestatur ex communi regula: quia omnia habentia ordinem ad unum, possunt diuersimode ab illo nominari, ut patet in sanitate & sanis. Hec satis clara sunt ex communibus regulis nominum multiplicium ad unum, uel in uno, uel ab uno, quae abusiue uocantur analogae. Vnde etiam Auctor in calce responsionis ad tertium, hanc abusionem corrigendo, cum dixisset, scilicet analogice, statim declarauit quid intenderet subdens, scilicet secundum diuersam habitudinem ad unum &c.

4. diff. 1. q. 1. art. 1. q. 1. & artic. 3. ad 1. & artic. 4. q. 1. ad 1.

* Alias per.

Lib. 2. cap. 7. circa princ. tom. 3.

22. q. 5. cap. parua. qui hinc etate.

Lib. 10. c. 5. non procul a prin. tom. 5.

Lib. 3. cap. 4. tom. 3.

1. q. 1. art. 1.

